

Metodika

Arabsko-izraelský konflikt z československé perspektivy

Charakteristika námětu

Námět analyzuje způsoby, jakými československá média referovala o izraelsko-palestinském konfliktu od poloviny padesátých do začátku osmdesátých let 20. století. Žáci pracují s karikaturami a ukázkami z dobové publicistiky, analyzují mediální obsahy, porovnávají je s informacemi z jiných zdrojů. Seznamují se s podobami mediální manipulace v období státního socialismu a zároveň si osvojují základní informace o izraelsko-palestinském konfliktu a tehdejších československých postojích vůči němu.

Cíle

- Informovat. Žáci se seznamují s poválečným vývojem arabsko-izraelských vztahů a s tehdejší československou pozicí vůči těmto sporům.
 - Analyzovat. Žáci analyzují ikonografické, textové i audiovizuální materiály, přiřazují k nim významy a dávají je do vzájemných souvislostí.
 - Interpretovat a hodnotit. Žáci konfrontují dobové pohledy se současnými, vyvozují z tohoto srovnání závěry a zaujímají vlastní stanoviska.
-

Komentář

Ačkoli k přerušení diplomatických vztahů došlo už v roce 1967, bouřlivé události pražského jara odsunuly rozběh protiizraelské propagandy až do doby po „úspěšné“ normalizaci, tedy po potlačení všech pokusů o liberalizaci a demokratizaci režimu v podobě pražského jara. Už během něj se ostatně v „tvrdém“ neostalinistickém jádru komunistické stany, odmítající demokratizační proces, objevovalo antisemitské štvání spojující tradiční antisemitské motivy s politiky pražského jara. Ovšem tato skupina (Levá fronta, „jodasovci“) zůstala víceméně osamocená a po etablování husákovského vedení své pozice ztratila, za její „dědictví“ můžeme pokládat několik knih Alexeje Pludka s výrazně antisemitskými motivy (Vabank, Nepřítel z Atlantidy). Podoba normalizačního antisemitismu se pak spíše odvíjela od sovětských vzorů. „Antisionismus“, jak se kampaně proti Izraeli nazývaly, se sice deklarativně

ohrazoval před nařčením z antisemitismu, ovšem pravidelně využíval jeho argumentační potenciál. V Rudém právu byla publikována řada „antisionistických“ článků, o izraelské politice pravidelně informovala televize, vzniklo i několik publicistických pořadů. Publicistika byla ovšem jednostranně zaměřená, zdůrazňovala pouze izraelskou zodpovědnost za konflikt, arabskou vinu zcela zamlčovala. Ačkoli v některých případech informovala korektně, jako celek byla manipulativní a lživá.

Námět do výuky

Tento námět propojuje téma arabsko-izraelských konfliktů s „domácími“ poválečnými dějinami. Pohybujeme se tak v trojúhelníku česko-izraelsko-arabských vztahů. Dotýkáme se nejen témat z obecných dějin, ale i témat dějin českých / československých, navíc v kontextu celého východního bloku, tedy i dějin sovětských. Jen málokteré téma umožňuje takovou integraci a koncentraci motivů. Zdůraznění perspektivy vyprávění tohoto konkrétního konfliktu navíc umožňuje kritičtější přístup i k dalším tématům.

V úvodu analyzujeme karikaturu Zbraně pro Izrael z roku 1956, která předznamenává druhou arabsko-izraelskou válku (Suezská krize 1956). Žáci mohou využít pracovní list 12. Od analýzy situace v roce 1956 se přesuneme k počátkům československo-izraelských vztahů. Proč jsou vztahy v roce 1948 jiné než v roce 1956? Co se změnilo? Žáci pracují s otevřenými zdroji.

Dalším vstupem do problematiky je analýza karikatur vztahujících se k šestidenní válce v roce 1967. Žáci mohou využít pracovní list 13. První karikatura zpochybňuje existenci Izraele, ve druhé je připomenut motiv Izraele jako nacistického státu. Na analýzu karikatur plynule navážeme analýzou klipu Obraz Moše Dajana z pořadu Pravá tvář sionismu. Ptáme se, jaký byl vztah Moše Dajana k nacismu. Právě v motivu nacistické minulosti Moše Dajana se v plném rozsahu vyjevuje manipulativnost normalizační publicistiky.

Závěrečná část cvičení se zaměřuje na analýzu obsáhlejšího klipu Konflikt z pořadu Obyčejný sionismus (odkaz). Ukázka interpretuje izraelsko-arabský konflikt jako zničitelskou rasistickou válku Izraele proti Arabům. Manipulativnost těchto tvrzení je tak velká, že k jejich korekci si vystačíme s textem učebnice. Ptáme se žáků: Jak se liší obraz arabsko-izraelského konfliktu v ukázce od toho v učebnici? Co je důvodem těchto odlišností? Jak rozumět názvu ukázky „Svatá válka“? Jednalo se o náboženský konflikt? Proč zvolili autoři tento popis? Žáci mohou pracovat s pracovním listem 14. Analýzu můžeme rozšířit o případ „Palestinských Lidic“, v ukázce zmíněném masakru v Deir Jassin.

Celé cvičení můžeme zakončit otázkou po současných podobách česko-izraelských (a česko-arabských) vztahů. Migrační krize v roce 2015 nám v tomto ohledu nabízí řadu možností, jak toto téma aktualizovat. Proč je dnes postoj České republiky vůči Izraeli výrazně pozitivní? Proč jsou současné postoje značné části české veřejnosti vůči Arabům naopak negativní? Je ve světle závěrů učiněných analýzou antisemitských postojů udržitelný stereotypní postoj vůči náboženské nebo etnické minoritě? V jakém vztahu je „antisionismus“ 70. let 20. století a současný antiislamismus?